

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

અમદાવાદ મધ્યે ગુજરાત ઉચ્ચ અદાલતમાં
ક્રિમિનલ પરચુરણ અરજી નં. ૧૪૭૧૩/૨૦૧૧

મંજૂરી અને હસ્તાક્ષર અર્થે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી બી.એન. કારિયા

=====

૧	શું લોકલ અખબારના રિપોર્ટ્સને ચુકાદો જોવા માટે મંજૂરી આપી શકાય?	
૨	રિપોર્ટરને સંદર્ભિત કરવો કે નહીં?	
૩	શું માનનીય ન્યાયમૂર્તિ ચુકાદાની આખરી નકલ જોવા માંગે છે?	
૪	શું આ કેસમાં ભારતીય બંધારણ અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલા કોઈ આદેશના અર્થઘટન અંગે કાયદાનો કોઈ નોંધપાત્ર પ્રશ્ન સામેલ છે?	

=====

અરજણભાઈ ભગાભાઈ ડાંગર અને ૪..... અરજદારો

વિરુદ્ધ

ગુજરાત રાજ્ય અને ૧..... સામાવાળાઓ

=====

ઉપસ્થિતી:

અરજદાર(રો) નં.૧-૫ તરફે વકીલ શ્રી આશિષ એમ. ડગલી

સામાવાળા(ઓ) નં.૧ તરફે એપીપી શ્રી કે.પી. રાવલ

સામાવાળા(ઓ) નં.૨ તરફે ઠક્કર અને પાઠવા એડવોકેટ્સ વતી વકીલ શ્રી નંદિશ

ઠક્કર

=====

ન્યાયપીઠ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી બી.એન. કારિયા

તારીખ: ૨૧/૦૨/૨૦૧૭

સીએવી ચુકાદો

૧. ક્રિમિનલ પ્રોસિજર કોડની કલમ ૪૮૨ હેઠળની આ અરજી દ્વારા, અરજદારે ઇન્ડિયન પિનલ કોડની કલમ ૪૦૬, ૪૨૦, ૫૦૬(૨), ૧૨૦બી અને ૧૧૪ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુના માટે જેતપુર સિટી પોલીસ સ્ટેશનમાં નોંધાયેલ સી.આર. નં. ૧-૧૦૭/૨૦૧૧ નો ફર્ટ ઇન્ફોર્મેશન રિપોર્ટ (એફઆઈઆર) રદ કરવા માટે વિનંતી કરી છે.

૨. અત્રે સામાવાળા નં. ૨ દ્વારા તેમના ફર્ટ ઇન્ફોર્મેશન રિપોર્ટમાં રજૂ કરાયેલો કેસ નીચે મુજબ સંક્ષિપ્તમાં વર્ણવી શકાય;

૨.૧ ફરિયાદી રાજકોટના રહેવાસી છે અને રાજકોટમાં પટેલ પ્લાયવુડ નામ અને શૈલીથી દુકાન ધરાવે છે. પેઢલા ગામે આવેલી સર્વે નં. ૧૮૯/૨ (૨૧૬૯૭ ચોરસ મીટર) જમીન છે અને બાધાભાઈ સીડાભાઈ મકવાણા આ જમીનના મૂળ માલિક છે અને ફરિયાદીના પિતા મનસુખભાઈએ વર્ષ ૧૯૮૪માં રૂ. ૫.૦૦ ના બે સ્ટેમ્પ પેપર પર આ જમીન ખરીદી હતી અને ૦૫.૦૪.૧૯૮૪ ના રોજ, જમીનના મૂળ માલિકે આ જમીન ફરિયાદીના પિતાના નામે ટ્રાન્સફર કરી હતી અને જેના માટે, અવેજ ચૂકવવામાં આવ્યો હતો. ૨૮.૦૫.૧૯૮૫ ના રોજ, રૂ. ૧૦.૦૦ ના સ્ટેમ્પ પેપર પર, રકમ ચૂકવ્યાની પહોંચ પણ આપવામાં આવી હતી અને ત્યારથી, ફરિયાદીના પિતા આ જમીનનો વહીવટ કરતા હતા અને જેના માટે, બાધાભાઈએ ૨૮.૦૫.૧૯૮૫ ના રોજ રૂ. ૫૦/- ના સ્ટેમ્પ પેપર પર ફરિયાદીના પિતાની તરફેણમાં પાવર ઓફ એટર્ની કરી આપી હતી અને ત્યારબાદ, જમીન બિનખેતી (એન.એ.) જમીનમાં રૂપાંતરિત કરવામાં આવી હતી. પરંતુ, ૦૮.૦૩.૨૦૦૫ ના રોજ, ફરિયાદીના પિતાનું અવસાન થયું, અને તેથી, તમામ જવાબદારી ફરિયાદીના ખભા પર આવી અને તેમને પૈસાની જરૂર હોવાથી, તેમણે આ જમીન વેચવાનું નક્કી કર્યું અને તેમના પિતાના મિત્ર ગોવિંદભાઈ સાવસાણીનો સંપર્ક કર્યો.

૨.૨ ત્યારબાદ, જુલાઈ, ૨૦૦૬ ના મહિનામાં, આ ગોવિંદભાઈએ ફરિયાદીની જમીનના દસ્તાવેજો કેટલાક ગ્રાહકોને બતાવવા સક્ષમ બનાવવા માટે મંગાવ્યા હતા અને ત્યારબાદ, ગોવિંદભાઈ મારફતે, ફરિયાદી એક અરજણાભાઈ ડાંગરના સંપર્કમાં આવ્યા હતા અને રૂ. ૨૦ લાખના અવેજ પર વ્યવહાર ફાઈનલ કરવામાં આવ્યો હતો. ૦૩.૦૮.૨૦૦૬ ના રોજ વ્યવહાર ફાઈનલ થયા પછી, જ્યારે ફરિયાદી તેમની દુકાને હતા અને ત્યારબાદ, અરજણાભાઈ દ્વારા તેમને જાણ કરવામાં આવી હતી કે તેઓ પ્રશ્નવાળી જમીન જોવા માંગે છે અને તેથી, અન્ય વ્યક્તિઓ સાથે તેઓ તે સ્થળે ગયા અને ત્યારબાદ, ફરિયાદીને એડવોકેટ શ્રી મહેતાની ઓફિસે લઈ જવામાં આવ્યા જ્યાં મૂળ માલિક બાધાભાઈ, તેમના કાનૂની વારસદારો હાજર હતા અને ત્યારબાદ, સનતભાઈ મહેતા નામના વકીલની મદદથી, નોટરાઈઝ્ડ દસ્તાવેજ તૈયાર કરવામાં આવ્યો અને રૂ. ૬૫,૦૦૦/- ચૂકવવામાં આવ્યા અને તેમાં સાક્ષી તરીકે ફરિયાદીની સહી લેવામાં આવી. તેમની ખાતરીના આધારે, ફરિયાદીએ પોતાની સહી કરી અને રાજકોટ પરત ફર્યા અને બીજા દિવસે એટલે કે ૦૪.૦૮.૨૦૦૬ ના રોજ, પરસ્પર કરાર મુજબ, રૂ. ૨૦ લાખ નીલેશભાઈ નામની એક વ્યક્તિને આપવાના હતા, જોકે, રકમ ચૂકવવામાં આવી ન હતી અને તે મુજબ, અવારનવાર પૂછપરછ કરવામાં આવી, પરંતુ ચૂકવણી કરવામાં આવી ન હતી અને તેથી, ફરિયાદીએ પ્રશ્નગત ફરિયાદ દાખલ કરી છે.

૩. અરજદારો વતી ઉપસ્થિત વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી આશિષ એમ. ડાગલી, સામાવાળા નં. ૨ વતી ઉપસ્થિત ઠક્કર અને પાહવા એડવોકેટ્સ માટે વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી નંદિશ ઠક્કર અને સામાવાળા નં. ૧-રાજ્ય વતી ઉપસ્થિત વિદ્વાન એ.પી.પી. શ્રી કે.પી. રાવલને સાંભળ્યા.
૪. અરજદારોના વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી આશિષ એમ. ડાગલી દ્વારા રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે સામાવાળા નં. ૨-પ્રથમ બાતમીદાર દ્વારા ૩ ઓગસ્ટ, ૨૦૦૬ ના રોજ ઇન્ડિયન પિનલ કોડની કલમ ૪૦૬, ૪૨૦, ૫૦૬(૨), ૧૨૦બી અને ૧૧૪ હેઠળના શિક્ષાપાત્ર ગુના માટે જેતપુર પોલીસ સ્ટેશન સમક્ષ સી.આર. નં. ૧-૧૦૭/૨૦૧૧ તરીકે એક ખોટી ફરિયાદ દાખલ કરવામાં આવી છે. વધુમાં એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે પેઢલા ગામે આવેલી વિવાદિત જમીન, જેનો સર્વે નં. ૧૮૯/૨ (૨૧૬૯૭ ચોરસ મીટર જમીન) છે, તેની મૂળ માલિકી બાધાભાઈ સીડાભાઈ મકવાણાની છે, જેઓ ૮ માર્ચ, ૨૦૦૫ ના રોજ અવસાન પામ્યા હતા. ફરિયાદી ક્યારેય માલિક ન હતા અથવા તે જમીનમાં તેમને કોઈ હક, ટાઈટલ કે હિત ન હતું. તેમ છતાં, સામાવાળા નં. ૨-ફરિયાદી દ્વારા ફોજદારી કાર્યવાહી શરૂ કરવામાં આવી હતી. આ કાયદાની પ્રક્રિયાનો ઘોર દુરુપયોગ અને ગેરઉપયોગ છે. ૫ વર્ષથી વધુ લાંબા વિલંબ પછી,

સામાવાળા નં. ૨ દ્વારા આખી વાર્તા ઊભી કરવામાં આવી છે. હકીકતો પરથી, એવું જણાય છે કે સમગ્ર વિવાદ શુદ્ધ રીતે દીવાની (સિવિલ) સ્વરૂપનો છે અને સ્વીકૃતપણે, વિવાદિત જમીન બાધાભાઈ સીડાભાઈ મકવાણાની માલિકીની હતી અને તેમના મૃત્યુ પછી, મહેસૂલી રેકૉર્ડમાં તે તેમના કાનૂની વારસદારોના નામે ટ્રાન્સફર કરવામાં આવી હતી; એટલે કે, લાભુબેન બાધાભાઈ મકવાણા, સુમિત્રાબેન બાધાભાઈ મકવાણા, પ્રફુલ્લાબેન બાધાભાઈ મકવાણા, દેવરાજભાઈ બાધાભાઈ મકવાણા, બાવલીબેન બાધાભાઈ મકવાણા તેમજ જયાબેન બાધાભાઈ મકવાણા. ઉક્ત જમીન ખરીદતા પહેલા ૪ ઓગસ્ટ, ૨૦૦૬ ના રોજ એક જાહેર નોટિસ આપવામાં આવી હતી અને ફરિયાદી દ્વારા કોઈ વાંધો ઉઠાવવામાં આવ્યો ન હતો. અરજદારોએ ૨૮ જૂન, ૨૦૦૬ ના રોજ ઉક્ત જમીનનો કબજા સાથેનો "બાનાખત" બનાવ્યો છે, જેમાં ફરિયાદી એક પક્ષકાર છે, અને સાક્ષી તરીકે સહી કરેલી છે. ૩ ઓગસ્ટ, ૨૦૦૬ ના રોજ હસમુખભાઈ મેઘજીભાઈ શિયાળની તરફેણમાં મૂળ માલિકના કાનૂની વારસદારો દ્વારા પાવર ઓફ એટર્ની પણ કરી આપવામાં આવી હતી અને આ જ દસ્તાવેજમાં પણ, ફરિયાદીએ સાક્ષી તરીકે સહી કરી છે. આ દસ્તાવેજ નોટરી સમક્ષ યોગ્ય રીતે કરવામાં આવ્યો હતો અને બાધાભાઈના કાનૂની વારસદારોએ પણ તેમાં સહી કરી હતી. ૩ ઓગસ્ટ, ૨૦૦૬ ના રોજ સ્વર્ગસ્થ બાધાભાઈ સીડાભાઈના કાનૂની વારસદારો દ્વારા જમીનનો પૂરેપૂરો અવેજ સ્વીકારવાના

બદલામાં પહોંચ પણ આપવામાં આવી હતી. ૩૦.૧૧.૨૦૦૭ ના રોજ, મૂળ માલિકના કાનૂની વારસદારો વતી પાવર ઓફ એટર્ની હસમુખભાઈ મેઘજીભાઈ શિયાળ દ્વારા અરજદારોની તરફેણમાં વેચાણ દસ્તાવેજ કરી આપવામાં આવ્યો હતો અને ૧ ડિસેમ્બર, ૨૦૦૭ ના રોજ સબ રજિસ્ટ્રારની કચેરી સમક્ષ તેની યોગ્ય રીતે નોંધણી કરવામાં આવી હતી. મહેસૂલી રેકૉર્ડમાં અરજદારોની તરફેણમાં નોંધ, જે નોંધ નં. ૨૬૬૭ છે, તે ૨૯.૦૨.૨૦૦૮ ના રોજ કરવામાં આવી હતી અને તેનો એક શેખભાઈ ઈબ્રાહીમભાઈ દાઉદભાઈ દ્વારા વાંધો ઉઠાવવામાં આવ્યો હતો. બંને પક્ષોને સાંભળ્યા પછી, ગોંડલના વિદ્વાન ડેપ્યુટી કલેક્ટરે લેન્ડ રેવન્યુ રૂલ્સની કલમ ૧૦૮(૫) હેઠળ દાખલ કરેલી અપીલ ફગાવી દીધી હતી. સામાવાળા નં. ૨ એ તમામ કાર્યવાહીમાં નિષ્ફળ ગયા બાદ અરજદારો પર દબાણ લાવવાના પ્રયાસરૂપે ૫ વર્ષથી વધુ સમય વીતી ગયા પછી ખોટી ફરિયાદ શરૂ કરીને દીવાની વિવાદને ફોજદારી કાર્યવાહીમાં ફેરવવાનો પ્રયાસ કર્યો છે. તમામ દસ્તાવેજોના અમલીકરણ પછી, ફરિયાદીએ પોતે વર્ષ ૨૦૧૧ માં સાક્ષી તરીકે સહી કરી છે. તેમણે વર્ષ ૨૦૦૬ ની ફરિયાદ કરીને જે ફરિયાદ નોંધાવી છે, તે કાયદાની પ્રક્રિયાનો ઘોર દુરુપયોગ સિવાય બીજું કંઈ નથી, અને તેથી, અરજદારોના વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી આશિષ ડાગલી દ્વારા ન્યાયના હિતમાં સામાવાળા નં. ૨ ની જેતપુર પોલીસ સ્ટેશન

સમક્ષની સી.આર. નં. ૧-૧૦૭/૨૦૧૧ ની ફરિયાદને રદબાતલ કરવા વિનંતી કરવામાં આવી હતી.

૫. તેમની દલીલોના સમર્થનમાં, અરજદારો વતી ઉપસ્થિત વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી આશિષ ડાગલીએ આ કોર્ટના બે ચુકાદાઓ પર આધાર રાખ્યો છે, જે અરવિંદભાઈ મગનલાલ માસ્તર વિરુદ્ધ ગુજરાત રાજ્ય અને અન્ય [ક્રિમિનલ મિસ. એપિલિકેશન નં. ૧૧૦૩૧/૨૦૧૪] અને ખંડુભાઈ પૂનાભાઈ ટંડેલ વિરુદ્ધ ગુજરાત રાજ્ય અને અન્ય, ૨૦૧૫ (૨) જી.એલ.આર. ૧૧૪૬ માં નોંધાયેલા કેસમાં આપવામાં આવ્યા છે.

૬. બીજી તરફ, સામાવાળા નં. ૨ વતી ઉપસ્થિત ઠક્કર અને પાહવા એડવોકેટ્સના વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી નંદિશ ઠક્કરે અરજદારો વતી કરવામાં આવેલી રજૂઆતોનો સખત અને ઉગ્ર વિરોધ કર્યો હતો અને દલીલ કરી હતી કે સામાવાળા નં. ૨ પેઢલા, તા. જેતપુર, જિ. રાજકોટમાં આવેલી જમીનના માલિક અને કબજેદાર છે. તેમના પિતા મનસુખભાઈ પોપટભાઈ હડવાણીએ વર્ષ ૧૯૮૪ માં એક બાધાભાઈ સીડાભાઈ મકવાણા પાસેથી જમીન ખરીદી હતી અને મૂળ માલિકને રૂ. ૨,૦૫,૩૭૫/- ની રકમ ચૂકવી હતી અને ૦૫.૦૪.૧૯૮૪ ના રોજ તેમના પિતાના અંગૂઠાના નિશાન મૂકીને તેમની તરફેણમાં લેખિતમાં એક કરાર/સાટાખત કરવામાં આવ્યો

હતો. મૂળ માલિકના પુત્ર દેવરાજભાઈ બાધાભાઈ મકવાણાએ રેવન્યુ સ્ટેમ્પ પેપર પર પોતાની સહી કરી હતી અને રકમ રોકડમાં ચૂકવવામાં આવી હતી અને ૨૮ મે, ૧૯૮૫ ના રોજ બાધાભાઈ સીડાભાઈ મકવાણાના તમામ કાનૂની વારસદારો દ્વારા લેખિત પહોંચ આપવામાં આવી હતી. મૂળ માલિક બાધાભાઈ સીડાભાઈએ ૨૮ મે, ૧૯૮૫ ના રોજ ફરિયાદીના પિતાની તરફેણમાં ઈરિવોકેબલ પાવર ઓફ એટર્ની (ક્યારેય રદ ન થઈ શકે તેવો મુખત્યારનામું) પણ કરી આપ્યો હતો અને પ્રશ્નવાળી જમીનની તમામ સત્તાઓ તેમના પિતાને આપવામાં આવી હતી. તેમણે મહેસૂલી કરવેરા ચૂકવ્યા હતા અને જમીનની તમામ પ્રવૃત્તિઓની દેખરેખ રાખતા હતા. સામાવાળા નં. ૨ ના પિતાનું ૮ માર્ચ, ૨૦૦૫ ના રોજ અવસાન થયું અને સામાવાળા નં. ૨, મોટા પુત્ર હોવાથી અને તેમના પરિવારને પૈસાની જરૂર હોવાથી, તેમણે તેમના પિતાના મિત્ર ગોવિંદભાઈ સાવસાણીને જમીનના તમામ કાગળો આપીને આ જમીન વેચવાનું નક્કી કર્યું. અરજદારભાઈ ડાંગર-આરોપી નં. ૧ પ્રશ્નવાળી જમીન ખરીદવા ઈચ્છુક હતા અને ઉક્ત આરોપીની સંમતિ મુજબ રૂ. ૨૦ લાખમાં સોદો નક્કી કરવામાં આવ્યો હતો. એક ગોવિંદભાઈ સાવસાણીની સૂચના મુજબ, સામાવાળા નં. ૨ ને ઘનશ્યામભાઈ આહીર, સતીષભાઈ હુબલ, હસમુખ મેઘજી શિયાળ, ભૂપતભાઈ કંડડોલિયા અને અન્ય વ્યક્તિઓની હાજરીમાં ગોવિંદભાઈ સાવસાણીની ઓફિસમાં તેમને મળવાનું કહેવામાં આવ્યું હતું. તમામ

વ્યક્તિઓ વકીલ સનતભાઈ મહેતાની ઓફિસે ગયા, જ્યાં મૂળ જમીન માલિક બાધાભાઈ સીડાભાઈ મકવાણાના કાનૂની વારસદારો હાજર હતા તેમજ તલાટી કમ મંત્રી પણ હાજર હતા. જમીનના તમામ કાગળો વકીલ સનતભાઈ મહેતા દ્વારા તૈયાર કરવામાં આવ્યા હતા અને ઉક્ત વકીલ શ્રી સનતભાઈ મહેતા દ્વારા તૈયાર કરાયેલા કાગળો પર તમામ કાનૂની વારસદારોની સહીઓ મેળવવામાં આવી હતી. અરજણાભાઈ ડાંગર-આરોપી દ્વારા એવી ખાતરી આપવામાં આવી હતી કે રાજકોટ ખાતે સામાવાળા નં. ૨ ને ૩. ૨૦ લાખ ચૂકવવામાં આવશે, અને તેથી, તેમણે મૂળ આરોપી નં. ૧-અરજણાભાઈ ડાંગર દ્વારા આપવામાં આવેલા વચન અને ખાતરી પર દસ્તાવેજ પર પોતાની સહી કરી હતી. ફરિયાદી દ્વારા તેમની જમીનના વેચાણ અવેજ પેટે ૩. ૨૦ લાખની માંગણી કરવા છતાં, આરોપી નં. ૧ અરજણાભાઈ ડાંગરે ઉક્ત રકમ ચૂકવવાનો ઇનકાર કર્યો હતો, જોકે તેમણે તે આપવાની ખાતરી આપી હતી અને તેના બદલે ગંભીર પરિણામો ભોગવવાની ધમકી આપી હતી. ફરિયાદીને આરોપી નં. ૧-અરજણાભાઈ ડાંગર દ્વારા અવારનવાર વચન આપવામાં આવતું હતું કે તેઓ આર્થિક કટોકટીમાં છે અને તેમની જમીન વેચાણે કે તરત જ તેઓ રકમ ચૂકવી દેશે. આરોપી નં. ૧ અને અન્ય સહ-આરોપી વ્યક્તિઓએ ફરિયાદી સાથે ૩. ૨૦ લાખ સુધીની છેતરપિંડી કરી છે. આરોપી-હસમુખ મેઘજીભાઈ શિયાળે આરોપી નં. ૧ ના પત્ની દક્ષાબેન અરજણાભાઈ ડાંગર અને આરોપી

સતીષભાઈ હુબલના પત્ની મીરાબેન સતીષભાઈ હુબલની તરફેણમાં રજિસ્ટર્ડ વેચાણ દસ્તાવેજ કરી આપ્યો હતો, જે કાગળ પરનો વ્યવહાર છે અને આ વ્યવહાર મૂળ આરોપી નં. ૧-અરજણભાઈ ડાંગર પાસેથી રૂ. ૨૦ લાખની માંગણીને નિષ્ફળ બનાવવા માટે કરવામાં આવ્યો છે. આરોપીઓનો ઇરાદો સ્પષ્ટ છે કે ફરિયાદીને તેમના કાયદેસરના લેણાંથી વંચિત રાખવામાં આવે. તપાસ હજુ નિર્ણાયક તબક્કે છે અને પોલીસ સાક્ષીઓના નિવેદનો નોંધવાની અને દસ્તાવેજો એકત્ર કરવાની પ્રક્રિયામાં છે. આરોપી વ્યક્તિઓ દ્વારા ફરિયાદીને કોઈ રકમ ચૂકવવામાં આવી ન હતી, જોકે તેમને ચૂકવવાનું વચન આપવામાં આવ્યું હતું. સામાવાળા નં. ૨ દ્વારા ફરિયાદ દાખલ કરવામાં વિલંબનો મુદ્દો ફરિયાદમાં જ સ્પષ્ટપણે સમજાવવામાં આવ્યો છે. અરજદારોના વિદ્વાન વકીલની દલીલ મુજબ, માત્ર ફરિયાદ મોડી છે તેથી તે ક્યારેય એફઆઈઆર રદ કરવાનું કારણ બની શકે નહીં; જેવી અરજદારો દ્વારા વિનંતી કરવામાં આવી છે. કેસમાં ચાર્જશીટ દાખલ થાય ત્યાં સુધી તપાસ એજન્સી દ્વારા તપાસ પૂર્ણ કરવાની મંજૂરી આપવી જોઈએ. અંતે, સામાવાળા નં. ૨ ના વિદ્વાન વકીલ શ્રી નંદિશ ઠક્કર દ્વારા વર્તમાન અરજીને ફગાવી દેવાની વિનંતી કરવામાં આવી હતી.

૭. સામાવાળા નં. ૧-રાજ્યના વિદ્વાન એ.પી.પી. શ્રી કે.પી. રાવલે સામાવાળા નં. ૨ ના વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી નંદિશ ઠક્કર દ્વારા કરવામાં

આવેલી દલીલોને સમર્થન આપ્યું હતું અને રજૂઆત કરી હતી કે આ અરજી દાખલ કરવાથી, આ કોર્ટે ગુનાની તપાસ પર સ્ટે આપીને અરજદારોની તરફેણમાં વચગાળાની રાહત આપી છે, અને તેથી, તપાસ એજન્સી માટે આ બાબતે આગળ કાર્યવાહી કરવી શક્ય ન હતી. પ્રારંભિક તબક્કે, તપાસ એજન્સી દ્વારા માત્ર ૨ સાક્ષીઓના નિવેદનો નોંધવામાં આવ્યા હતા, અને ત્યારબાદ, આ કોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલો આદેશ પ્રાપ્ત થતાં, તપાસ એજન્સીએ ગુનાની તપાસ કરવાનું ટાળી દીધું હતું. વર્તમાન અરજદારો સામે મૂકવામાં આવેલા આરોપોને જોતાં, તપાસની મંજૂરી આપવી જોઈએ, જેથી તપાસ એજન્સી દ્વારા સત્ય શોધી શકાય. ફરિયાદમાં કરવામાં આવેલા આક્ષેપો પરથી, એવું કહી શકાય નહીં કે આ સંપૂર્ણપણે દીવાની વિવાદ છે અથવા ફરિયાદી એક સંમત પક્ષકાર છે, જેણે દસ્તાવેજમાં સાક્ષી તરીકે પોતાની સહી કરી છે. આ તબક્કે, એવું કહી શકાય કે પ્રથમ દર્શનીય રીતે, ઇન્ડિયન પિનલ કોડની કલમ ૪૦૬, ૪૨૦, ૫૦૬(૨), ૧૨૦બી અને ૧૧૪ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુનો વર્તમાન અરજદારો સામે બને છે. તેથી, તેમના દ્વારા વર્તમાન અરજી ફગાવી દેવાની વિનંતી કરવામાં આવી હતી.

૮. સંબંધિત પક્ષકારોના વિદ્વાન એડવોકેટ્સ દ્વારા કરવામાં આવેલી દલીલો સાંભળ્યા પછી અને રેકૉર્ડ પર રજૂ કરાયેલા દસ્તાવેજોને ધ્યાનમાં લેતાં, એવું જણાય છે કે જમીનના મૂળ માલિક, એટલે કે, બાધાભાઈ સીડાભાઈ

મકવાણા પાસેથી, વર્ષ ૧૯૮૪ માં, ફરિયાદીના પિતા મનસુખભાઈએ સર્વે નં. ૧૮૯/૨ (૨૧૬૯૭ ચોરસ મીટર જમીન) ની જમીન રૂ. ૫.૦૦ ના બે સ્ટેમ્પ પેપર પર અને ૦૫.૦૪.૧૯૮૪ ના રોજ ખરીદી હતી અને વેચાણ કરાર કરવામાં આવ્યો હતો. રેકૉર્ડ પરથી એ પણ જણાય છે કે ૨૮.૦૫.૧૯૮૫ ના રોજ રૂ. ૧૦.૦૦ ના સ્ટેમ્પ પેપર પર અને પક્ષકારો વચ્ચે સંમત થયા મુજબ રકમ ચૂકવ્યાની પહોંચ મૂળ માલિક દ્વારા આપવામાં આવી હતી. ત્યારબાદ, એવું જણાય છે કે રૂ. ૫૦.૦૦ ના સ્ટેમ્પ પેપર પર, મૂળ માલિક એટલે કે બાધાભાઈ સીડાભાઈ મકવાણા દ્વારા ફરિયાદીના પિતાની તરફેણમાં ૨૮.૦૫.૧૯૮૫ ના રોજ પાવર ઓફ એટર્ની કરી આપવામાં આવી હતી. વધુમાં, એવું જણાય છે કે અરજીમાં જણાવ્યા મુજબ અને આક્ષેપ કર્યા મુજબ ૮ માર્ચ, ૨૦૦૫ ના રોજ મૂળ માલિક અવસાન પામ્યા હોવાથી વિવાદિત જમીનનો એક વેચાણ દસ્તાવેજ મૂળ માલિકના કાનૂની વારસદારોની સહીઓ સાથે ફરિયાદીના પિતાની તરફેણમાં કરવામાં આવ્યો હતો. રેકૉર્ડ અને દસ્તાવેજો પરથી સ્પષ્ટ થાય છે કે ૩ ઓગસ્ટ, ૨૦૦૬ ના રોજ કાનૂની વારસદારો એટલે કે લાભુબેન બાધાભાઈ મકવાણા, સુમિત્રાબેન બાધાભાઈ મકવાણા, પ્રફુલ્લાબેન બાધાભાઈ મકવાણા, દેવરાજભાઈ બાધાભાઈ મકવાણા, બાવલીબેન બાધાભાઈ મકવાણા તેમજ જયાબેન બાધાભાઈ મકવાણા દ્વારા રાજકોટના શ્રી હસમુખભાઈ મેઘજીભાઈ શિયાળની તરફેણમાં કબજા સાથેનો બાનાખત

કરી આપવામાં આવ્યો હતો. સબ રજિસ્ટ્રાર, જેતપુરની કચેરી સમક્ષ તેમની સહીઓ હેઠળ તેની યોગ્ય રીતે નોંધણી કરવામાં આવી હતી. સાક્ષીઓના કોલમમાં, વર્તમાન સામાવાળા નં. ૨ એ અરજદાર નં. ૫-ભૂપત પોપટભાઈ કંડડોલિયાની સહી સાથે સાક્ષી તરીકે પોતાની સહી કરી છે. આ બાનાખત હસમુખભાઈ મેઘજીભાઈ શિયાળની તરફેણમાં કરવામાં આવ્યો હતો, જેઓ અરજદાર નં. ૨ અને ફરિયાદમાં આરોપી નં. ૨ છે. ત્યારબાદ, રેકૉર્ડ પર રજૂ કરાયેલા દસ્તાવેજ પરથી એવું જણાય છે કે ઉપરોક્ત વેચનાર અને અન્ય લોકોએ, ઉપર જણાવ્યા મુજબ, ઉક્ત આરોપી નં. ૨- હસમુખભાઈ મેઘજીભાઈ શિયાળની તરફેણમાં વિવાદિત જમીનના સંદર્ભમાં એક સ્પેશિયલ પાવર ઓફ એટર્ની (ઇરિવોકેબલ પાવર ઓફ એટર્ની) કરી આપી હતી, જે ૩ ઓગસ્ટ, ૨૦૦૬ ના રોજ યોગ્ય રીતે નોટરાઈઝ કરવામાં આવી હતી. રેકૉર્ડ પર ઉપલબ્ધ દસ્તાવેજો પરથી એ પણ જણાય છે કે ઉક્ત પાવર ઓફ એટર્નીના આધારે, ફરિયાદમાં દર્શાવેલ આરોપી નં. ૨, એટલે કે હસમુખભાઈ મેઘજીભાઈ આહીર (શિયાળ) એ મૃતક બાધાભાઈ સીડાભાઈ મકવાણાના કાનૂની વારસદારો, એટલે કે લાભુબેન અને અન્ય, ઉપર જણાવ્યા મુજબના પાવર ઓફ એટર્નીની ક્ષમતામાં ઉક્ત જમીનને બિનખેતી મહેસૂલી સર્વે નં. ૧૮૯ પૈકી ૨, માપ ૨૧૯૬૩ ચોરસ મીટરમાં રૂપાંતરિત કરીને તેનો વેચાણ દસ્તાવેજ કરી આપ્યો હતો. ૧ ડિસેમ્બર, ૨૦૦૭ ના રોજ, ઉક્ત વેચાણ દસ્તાવેજ સબ રજિસ્ટ્રાર, જેતપુરની કચેરીમાં

નોંધવામાં આવ્યો હતો. ત્યારબાદ, પ્રશ્નવાળી જમીનની વિવાદિત નોંધ નં. ૨૬૬૭ ના સંદર્ભમાં, ગોંડલ ખાતેના વિદ્વાન નાયબ કલેક્ટર સમક્ષ લેન્ડ રેવન્યુ રૂલ્સના નિયમ ૧૦૮(૫) હેઠળ એક અપીલ દાખલ કરવામાં આવી હતી, જે અપીલ નં. ૪૪/૨૦૦૮-૦૯ હતી. ગોંડલના વિદ્વાન ડેપ્યુટી કલેક્ટરે, તેમના ૦૯.૦૩.૨૦૦૯ ના આદેશ દ્વારા, એક શ્રી શેખભાઈ ઈબ્રાહીમભાઈ દાઉદભાઈ દ્વારા કરવામાં આવેલી અપીલને ફગાવી દીધી હતી અને વિલેજ ફોર્મમાં કરાયેલી ઈ-ધરા નોંધ નં. ૨૬૬૭ તારીખ ૨૦ મે, ૨૦૦૮ ના સંદર્ભમાં વિદ્વાન મામલતદાર, જેતપુર દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા આદેશને કન્ફર્મ કર્યો હતો.

૯. એવું પણ જણાય છે કે બંને પક્ષો દ્વારા રેકૉર્ડ પર એક નોટિસ/પત્રવ્યવહાર પણ મૂકવામાં આવ્યો હતો. સામાવાળા નં. ૨ દ્વારા ફરિયાદમાં આક્ષેપ કર્યા મુજબ, આરોપી નં. ૧-અરજાભાઈ ડાંગર અથવા અન્ય સહ-આરોપીઓ દ્વારા રૂ. ૨૦ લાખની રકમ માટે વિવાદિત જમીન ખરીદવાનો કોઈ વ્યવહાર કરવામાં આવ્યો હોય, અથવા આરોપી નં. ૧ દ્વારા તેમને ઉક્ત રકમ ચૂકવવાનું વચન આપવામાં આવ્યું હોય તેવું રેકૉર્ડ પર કંઈ નથી. તેનાથી વિપરિત, એવું સ્પષ્ટ થાય છે કે જમીન માટેનો વેચાણ દસ્તાવેજ શ્રીમતી દક્ષાબેન અરજાભાઈ ડાંગર અને શ્રીમતી મીરાબેન સતીષભાઈ હુબલની તરફેણમાં મૃતક બાધાભાઈ મકવાણા-જમીનના મૂળ માલિકના કાનૂની

વારસદારો દ્વારા તેમના પાવર ઓફ એટર્ની હસમુખભાઈ મેઘજીભાઈ શિયાળ-ફરિયાદમાં આરોપી નં. ૨ મારફતે કરવામાં આવ્યો હતો. મૃતક બાધાભાઈ મકવાણાના કાનૂની વારસદારો દ્વારા ૩ ઓગસ્ટ, ૨૦૦૬ ના રોજ વેચાણ કરાર કરવામાં આવ્યો હોવાથી અને ૬ નવેમ્બર, ૨૦૧૧ ના રોજ ફરિયાદ નોંધવામાં આવી હોવાથી ૫ વર્ષ અને તેથી વધુ સમય વીતી ગયા પછી ફરિયાદ દાખલ કરવામાં સામાવાળા નં. ૨ દ્વારા કોઈ સંતોષકારક ખુલાસો આપવામાં આવ્યો નથી. ચોક્કસપણે, સામાન્ય સમજણ ધરાવતો માણસ તેને કોઈ વચન કે ખાતરી આપવામાં આવે તો પણ સિવિલ દાવો દાખલ કર્યા વિના તેના નાણાં વસૂલવા માટે ૫ વર્ષ અને વધુ સમય સુધી રાહ જોશે નહીં. પ્રશ્નવાળી જમીનના સંદર્ભમાં સામાવાળા નં. ૨-ફરિયાદીનું ટાઈટલ કિલચર હોવાનું જણાતું નથી, કારણ કે તેઓ ઉક્ત જમીનના માલિક હોવાનો દાવો કરી રહ્યા છે. આ કોર્ટ (કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી જે.બી. પારડીવાલા) દ્વારા ક્રિમિનલ મિસ. એપ્લિકેશન નં. ૧૧૦૩૧/૨૦૧૪ માં સમાન મુદ્દો નક્કી કરવામાં આવ્યો હતો, જેમાં અરજદારો સામે ઇન્ડિયન પિનલ કોડની કલમ ૩૪ સાથે વાંચતા કલમ ૪૦૬, ૪૨૦, ૧૨૦બી હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુના માટે ફરિયાદ નોંધવામાં આવી હતી. તેમાં નીચે મુજબનું અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે;

"ફોજદારી વિશ્વાસઘાત (આઈપીસી કલમ ૪૦૬) અને છેતરપિંડી (આઈપીસી કલમ ૪૨૦) ના ગુનાઓના ચોક્કસ ઘટકો છે. ફોજદારી વિશ્વાસઘાત (કલમ ૪૦૬ આઈપીસી) ના નિર્માણ માટે.

૧) મિલકત અથવા મિલકત પરના વર્ચસ્વ માટે વ્યક્તિને વિશ્વાસમાં સોંપણી થયેલી હોવી જોઈએ, અને

૨) જે વ્યક્તિને વિશ્વાસ સોંપવામાં આવ્યો છે:

એ) અપ્રમાણિકપણે મિલકતને પોતાના ઉપયોગ માટે બારોબાર વાપરી લીધી હોય અથવા રૂપાંતરિત કરી હોય, અથવા

બી) અપ્રમાણિકપણે મિલકતનો ઉપયોગ કર્યો હોય અથવા નિકાલ કર્યો હોય અથવા ઈરાદાપૂર્વક કોઈ અન્ય વ્યક્તિને તેમ કરવા દીધું હોય જે નીચેનાના ઉદ્દેશ્યમાં હોય

૧) વિશ્વાસ કઈ રીતે પૂર્ણ કરવાનો છે તે દર્શાવતા કાયદાના કોઈપણ નિર્દેશનું અને

૨) વિશ્વાસ પૂર્ણ કરવાને લગતા કાનૂની કરારનું (જુઓ: એસ.ડબલ્યુ.પી. પલાનીટ્કર વિરુદ્ધ

બિહાર રાજ્ય, (૨૦૦૨)૧ એસસીસી ૨૪૧):

(એઆઈઆર ૨૦૦૧ એસસી ૨૯૬૦).

તેવી જ રીતે, આઈપીસી ની કલમ ૪૨૦ હેઠળના ગુનાના સંદર્ભમાં,
આવશ્યક ઘટકો આ પ્રમાણે છે :

- ૧) કોઈપણ વ્યક્તિ સાથે છેતરપિંડી, ખોટી અથવા ગેરમાર્ગે દોરનારી રજૂઆત કરીને અથવા અન્ય કોઈ કૃત્ય દ્વારા અથવા ચૂક દ્વારા;
- ૨) કપટપૂર્વક અથવા અપ્રમાણિકપણે કોઈપણ વ્યક્તિને કોઈપણ મિલકત આપવા માટે પ્રેરિત કરવી, અથવા
- ૩) સંમતિ કે કોઈપણ વ્યક્તિ કોઈપણ મિલકત પોતાની પાસે રાખી શકે અને છેવટે ઇરાદાપૂર્વક તે વ્યક્તિને એવું કંઈક કરવા અથવા ન કરવા માટે પ્રેરિત કરવી જે તે સામાન્ય રીતે ન કરે અથવા કરવાનું ન ચૂકે (જુઓ: હરમનપ્રીત સિંઘ અહલુવાલિયા વિરુદ્ધ પંજાબ રાજ્ય, (૨૦૦૯)૭ એસસીસી ૭૧૨ : (૨૦૦૯) ક્રિ.એલ.જે. ૩૪૬૨ (એસસી))

વધુમાં, બંને કલમોમાં, મેન્સ રીઆ (mens rea) એટલે કે છેતરવાનો ઇરાદો અથવા અપ્રમાણિક ઇરાદો શરૂઆતથી જ હોવો

જોઈએ જેના વિના આ બંનેમાંથી કોઈપણ કલમ લાગુ કરી શકાતી નથી.

મારા મતે, ઇસ્ટ ઇન્ફોર્મેશન રિપોર્ટનું સામાન્ય વાંચન ઉપર નોંધેલા કોઈપણ ઘટકોને સ્પષ્ટ કરવામાં નિષ્ફળ જાય છે. પોલીસ તેમજ નીચલી અદાલતોના મનમાં કાયદાની ગંભીર ગેરસમજ દૂર કરવાના હેતુથી હું એટલું જ કહીશ કે જો ફરિયાદીનો કેસ એવો હોય કે આઈપીસી ની કલમ ૪૦૫ હેઠળ વ્યાખ્યાયિત, આઈપીસી ની કલમ ૪૦૬ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ફોજદારી વિશ્વાસઘાતનો ગુનો આરોપી દ્વારા કરવામાં આવ્યો છે, તો તે જ શ્વાસે એમ ન કહી શકાય કે આરોપીએ આઈપીસી ની કલમ ૪૧૫ માં વ્યાખ્યાયિત અને સમજાવેલ છેતરપિંડીનો ગુનો પણ કર્યો છે, જે આઈપીસી ની કલમ ૪૨૦ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર છે.

વિશ્વાસઘાતનું દરેક કૃત્ય ફોજદારી વિશ્વાસઘાતના શિક્ષાપાત્ર ગુનામાં પરિણમે તેવું જરૂરી નથી સિવાય કે કપટપૂર્ણ ઉચાપતના હેરફેરના કૃત્યના પુરાવા હોય. વિશ્વાસઘાતના કૃત્યમાં દીવાની ખોટું સામેલ છે જેના સંબંધમાં વ્યક્તિ સિવિલ કોર્ટમાં નુકસાની માટે પોતાનો ઉપાય માંગી શકે છે પરંતુ મેન્સ રીઆ (mens rea) સાથેનો કોઈપણ વિશ્વાસઘાત ફોજદારી કાર્યવાહીને

પણ જન્મ આપે છે. હરિ પ્રસાદ ચમરિયા વિરુદ્ધ બી.કે. સુરેખા અને અન્ય, ૧૯૭૩(૨) એસસીસી ૮૨૩ માં નોંધાયેલા કેસમાં નીચે મુજબ ઠરાવવામાં આવ્યું છે:

"અમે અપીલકર્તા વતી શ્રી મહેશ્વરીને સાંભળ્યા છે અને અમારો અભિપ્રાય છે કે ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૪૨૦ હેઠળ સામાવાળા સામે કોઈ કેસ બનતો નથી. વર્તમાન અપીલના હેતુ માટે, અમે માની લઈએ છીએ કે અપીલકર્તા દ્વારા ફરિયાદમાં કરવામાં આવેલા હકીકતના વિવિધ આક્ષેપો સાચા છે. તે ભથ્થું કર્યા પછી પણ, અમને જણાય છે કે ફરિયાદ ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૪૨૦ હેઠળ સામાવાળાના ભાગ પર કોઈ ગુનો બનતો હોવાનું જાહેર કરતી નથી. અપીલકર્તાએ રૂ. ૩૫,૦૦૦/- આપ્યા તે સમયે સામાવાળાઓનો અપ્રમાણિક અથવા કપટપૂર્ણ ઈરાદો હતો તે દર્શાવવા માટે ફરિયાદમાં કશું જ નથી. સામાવાળાઓએ અપીલકર્તાને છેતરીને રૂ.૩૫,૦૦૦/- ચૂકવવા પ્રેર્યા હતા તેવું દર્શાવવા માટે પણ કંઈ નથી. વધુમાં અપીલકર્તાનો એવો કેસ પણ નથી કે એવી કોઈ રજૂઆત કરવામાં આવી હતી જે ખોટી છે તે સામાવાળાઓ જાણતા હતા. સામાવાળાઓએ ત્યારબાદ તેમની પ્રતિબદ્ધતાનું પાલન ન કર્યું કે તેઓ

અપીલકર્તાને ઢ્રાંગ ટ્રાન્સપોર્ટ કોર્પોરેશનના માલિક તરીકે દર્શાવશે અને ડિસેમ્બર મહિનામાં તેમને હિસાબ પણ આપશે, તે છેતરપિંડીના ગુના માટે સામાવાળાઓ પર સિવિલ જવાબદારી ઊભી કરી શકે છે."

બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, છેતરપિંડીના કેસમાં અપ્રમાણિક ઇરાદો વ્યવહારની શરૂઆતથી જ શરૂ થાય છે. પરંતુ ફોજદારી વિશ્વાસઘાતના કિસ્સામાં, જે વ્યક્તિ જંગમ મિલકતનો કબજો મેળવે છે તે તેને કાયદેસર રીતે મેળવે છે, પરંતુ ગેરકાયદેસર રીતે તેને પોતાની પાસે રાખે છે અથવા કરારની શરતોની વિરુદ્ધ પોતાના ઉપયોગમાં રૂપાંતરિત કરે છે. પછી પ્રશ્ન એ છે કે, આવા કિસ્સામાં, શું મિલકત પોતાની પાસે રાખવી એ અપ્રમાણિક ઇરાદા સાથે છે કે નહીં. આ જાળવણીમાં ફોજદારી વિશ્વાસઘાત સામેલ છે કે માત્ર સિવિલ જવાબદારી તે દરેક કેસની હકીકતો પર આધાર રાખે છે.

માત્ર કરારના ભંગ અને ફોજદારી વિશ્વાસઘાત અને છેતરપિંડીના ગુના વચ્ચેનો તફાવત ખૂબ જ બારીક છે. છેતરપિંડીના કિસ્સામાં, તે પ્રલોભન સમયે આરોપીના ઇરાદા પર આધાર રાખે છે, જે પછીના વર્તન દ્વારા નક્કી કરી શકાય છે પરંતુ આ માટે પછીનું વર્તન એ એકમાત્ર કસોટી નથી પરંતુ માત્ર કરારનો ભંગ છેતરપિંડી માટે

ફોજદારી કાર્યવાહીને જન્મ આપી શકે નહીં સિવાય કે વ્યવહારની શરૂઆતથી એટલે કે જે સમયે ગુનો આચરવામાં આવ્યો હોવાનું કહેવાય છે તે સમયથી કપટપૂર્ણ અથવા અપ્રમાણિક ઇરાદો દર્શાવવામાં આવે. તેથી, તે તેનો ઇરાદો છે, જે ગુનાનો સાર છે. જ્યારે, ફોજદારી વિશ્વાસઘાત માટે, મિલકત આરોપીને સોંપવામાં આવી હોવી જોઈએ અથવા તેનું તેના પર વર્ચસ્વ હોવું જોઈએ. જે મિલકતના સંબંધમાં વિશ્વાસઘાત પછી ગુનો આચરવામાં આવ્યો છે તે આરોપી સિવાયની કોઈ વ્યક્તિની મિલકત હોવી જોઈએ અથવા તેમાં લાભકારી હિત અથવા માલિકી અન્ય કોઈ વ્યક્તિની હોવી જોઈએ. આરોપીએ તે મિલકત આવી અન્ય વ્યક્તિના વિશ્વાસ પર રાખવી જોઈએ. પરંતુ ગુનો, એટલે કે વિશ્વાસઘાત અને છેતરપિંડીના ગુનામાં અપ્રમાણિક ઇરાદો સામેલ છે પરંતુ તેઓ મૂળભૂત ખ્યાલમાં પરસ્પર વિશિષ્ટ અને અલગ છે. ફોજદારી વિશ્વાસઘાત અને છેતરપિંડી વચ્ચે તફાવત છે. છેતરપિંડી માટે, સોંપણી સમયે ગુનાહિત ઇરાદો જરૂરી છે. ફોજદારી વિશ્વાસઘાતમાં, સોંપણીની માત્ર સાબિતી પૂરતી છે. આમ, ફોજદારી વિશ્વાસઘાતના કિસ્સામાં, ગુનેગારને કાયદેસર રીતે મિલકત સોંપવામાં આવે છે અને તે અપ્રમાણિકપણે તેની ઉચાપત કરે છે. જ્યારે, છેતરપિંડીના કિસ્સામાં, ગુનેગાર અન્ય વ્યક્તિને મિલકત આપવા પ્રેરવા માટે

કપટપૂર્ણ અથવા અપ્રમાણિક પ્રથાઓ અપનાવે છે. આવી સ્થિતિમાં, બંને ગુનાઓ એકસાથે અસ્તિત્વમાં હોઈ શકે નહીં.

નાગેશ્વર પ્રસાદ સિંહ ઉર્ફે સિંહા વિરુદ્ધ નારાયણ સિંહ, એઆઈઆર ૧૯૯૯ એસસી ૧૪૮૦ ના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટના નિર્ણયને હું અત્રે ટાંકી શકું છું. ઉક્ત કેસમાં, ફરિયાદ પક્ષનો આક્ષેપ એવો હતો કે ફરિયાદી સામાવાળા અને અપીલકર્તા વચ્ચે એક કરાર પર હસ્તાક્ષર કરવામાં આવ્યા હતા જેના દ્વારા અપીલકર્તા દ્વારા અવેજ પર અમુક જમીન ફરિયાદીઓને વેચવાની સંમતિ આપવામાં આવી હતી, અને કથિત રીતે તેનો એક ભાગ બાનાની રકમ તરીકે ચૂકવવામાં આવ્યો હતો, બાકીની રકમ દસ્તાવેજમાં દર્શાવેલ રીતે ચૂકવવાપાત્ર હતી. દસ્તાવેજમાં સૌથી મહત્વની શરત એ હતી કે પ્લોટનો કબજો ફરિયાદીઓને ટ્રાન્સફર કરવામાં આવશે અને હકીકતમાં કબજો ફરિયાદીઓને સોંપવામાં આવ્યો હતો જેના પર તેઓએ કેટલાક બાંધકામો કર્યા હતા. ફરિયાદ એ આધાર પર કરવામાં આવી હતી કે અપીલકર્તાએ બાનાની રકમ તરીકે ચૂકવેલા નાણાં અંગે ફરિયાદીઓ સાથે છેતરપિંડી કરી હતી કારણ કે તેમના પછીના વર્તન પરથી સ્પષ્ટ થતું હતું કે તેઓ સોદો પૂરો કરવા તૈયાર ન હતા જેના માટે ફરિયાદીઓએ ચોક્કસ કામગીરી (specific

performance) માટે સિવિલ કોર્ટમાં દાવો દાખલ કરવો પડ્યો હતો જે સિવિલ કોર્ટમાં પડતર હતો. એવું ઠરાવાયું કે, કલમ ૪૧૫, આઈ.પી.સી. ના ઢ્રષ્ટાંત (જી) નો પાછળનો ભાગ સમજાવે છે કે જે સમયે વેચાણ કરાર કરવામાં આવ્યો હતો, તેને કોઈપણ સંજોગોમાં, અપ્રમાણિક કહી શકાય નહીં જેથી એવું માની શકાય કે ફરિયાદીઓ સાથે બાનાની રકમ અંગે છેતરપિંડી કરવામાં આવી હતી, જે તેઓએ અપીલકર્તાને આંશિક અવેજ તરીકે આપી હતી અને સોદામાં સંડોવાયેલી કુલ રકમનો કબજો ફરિયાદી/સામાવાળાને સોંપવામાં આવ્યો હતો અને જે તેમના કબજામાં રહ્યો હતો. હવે એ કલ્પના કરવાનું બાકી રહે છે કે સોદો પૂરો કરવા માટે આ બાબતને આગળ વધારવામાં કોને રસ હશે જ્યારે કબૂલાત મુજબ ફરિયાદીઓએ સંપૂર્ણ ચુકવણી કરવામાં પોતાનો ભાગ ભજવ્યો નથી. તેથી, આ સંબંધમાં મામલો સિવિલ કોર્ટ સમક્ષ હતો. તેના ભંગને કારણે ઉભી થતી જવાબદારી, જો કોઈ હોય તો, તે દીવાની સ્વરૂપની હતી અને ફોજદારી નહીં. તદનુસાર, અપીલ મંજૂર કરવામાં આવી હતી અને ફરિયાદની કાર્યવાહી રદ કરવામાં આવી હતી."

૧૦. એફઆઈઆર નોંધાવવામાં વિલંબ પણ આ કેસની હકીકતોમાં મહત્વ ધારણ કરે છે. પુનરાવર્તનના ભોગે, હું જણાવું છું કે, જમીનનો ઇરિવોકેબલ

પાવર ઓફ એટર્ની ૩ ઓગસ્ટ, ૨૦૦૬ ના રોજ કરવામાં આવ્યો હતો, જેમાં, સામાવાળા નં. ૨ એ ૨૮ જૂન, ૨૦૦૬ ના રોજ સાક્ષી તરીકે પોતાની સહી કરી છે અને જે બાનાખત કરવામાં આવ્યો હતો તેમાં પણ ફરિયાદીએ સાક્ષી તરીકે સહી કરી છે, જ્યારે કે, એફઆઈઆર વર્ષ ૨૦૧૧ માં નોંધવામાં આવી હતી. ટાંકવામાં આવેલા ચુકાદામાં, માનનીય હાઈકોર્ટે આગળ નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું છે:

"માહિતી આપનાર દ્વારા ઘટનાની તેની તમામ આબેહૂબ વિગતો સાથે તાત્કાલિક અને વહેલી જાણકારી આપવી એ તેના સંસ્કરણની સત્યતા અંગે ખાતરી આપે છે. જો એફઆઈઆર દાખલ કરવામાં થોડો વિલંબ થયો હોય, તો ફરિયાદીએ તે માટે ખુલાસો આપવો જ જોઈએ. નિ:શંકપણે, એફઆઈઆર નોંધાવવામાં વિલંબ ફરિયાદીના કેસને અસંભવિત બનાવતો નથી જ્યારે આવા વિલંબને યોગ્ય રીતે સમજાવવામાં આવે. જો કે, ફરિયાદ નોંધાવવામાં ઇરાદાપૂર્વકનો વિલંબ હંમેશા ઘાતક હોય છે. [જુઓ: કિશન સિંહ (મૃતક) તેમના કાનૂની વારસદારો મારફતે વિરુદ્ધ ગુરપાલ સિંહ અને અન્ય, ૨૦૧૦ ક્રિ.એલ.જે. ૪૭૧૦].

જે કિસ્સાઓમાં એફઆઈઆર નોંધાવવામાં વિલંબ થાય છે, ત્યાં કોર્ટે આવા વિલંબ માટે બુદ્ધિગમ્ય ખુલાસો જોવો પડે છે. આવા

ખુલાસાની ગેરહાજરીમાં, વિલંબ ઘાતક બની શકે છે. આવી કાર્યવાહી રદ કરવાનું કારણ માત્ર એવું હોઈ શકે નહીં કે આક્ષેપો પાછળથી ઘડી કાઢવામાં આવ્યા હતા અથવા ઘટનાઓનું ખોટું સ્વરૂપ આપવામાં આવ્યું હતું. આવા કિસ્સાઓમાં, કોર્ટે તેની સમક્ષની હકીકતોની કાળજીપૂર્વક તપાસ કરવી જોઈએ કારણ કે સિવિલ કોર્ટ સમક્ષ સફળ થવામાં નિષ્ફળ ગયેલ નિરાશ દાવેદાર ખરાબ ઈરાદાથી અથવા અન્ય પક્ષ પર બદલો લેવાના છુપાયેલા હેતુથી અન્ય પક્ષને હેરાન કરવા માટે ફોજદારી કાર્યવાહી શરૂ કરી શકે છે. હતાશ અને નિરાશ દાવેદારોને ફોજદારી કોર્ટના અધિકારક્ષેત્રનો સસ્તામાં ઉપયોગ કરીને તેમની નિરાશાને બહાર કાઢવાની મંજૂરી આપવી જોઈએ નહીં. કોર્ટની કાર્યવાહીને સતામણી અને અત્યાચારના શસ્ત્રમાં ફેરવવાની મંજૂરી આપવી જોઈએ નહીં. આવા કિસ્સામાં, જ્યાં ખાનગી અને અંગત અદાવતના કારણે અન્ય પક્ષને હેરાન કરવા અને અન્ય પક્ષને લાંબી અને કઠિન ફોજદારી કાર્યવાહીમાં ફસાવવાના ઉદ્દેશ્યથી સ્પષ્ટપણે એફઆઈઆર નોંધવામાં આવી હોય, તો કોર્ટ એવો મત લઈ શકે છે કે તે કેસની હકીકતો અને સંજોગોમાં કાયદાની પ્રક્રિયાનો દુરુપયોગ સમાન છે. (જુઓ: કિશન સિંહ (મૃતક) તેમના કાનૂની વારસદારો મારફતે વિરુદ્ધ ગુરપાલ સિંહ અને અન્ય, ૨૦૧૦ ક્રિ.એલ.જે. ૪૭૧૦]."

૧૧. ખંડુભાઈ પૂનાભાઈ ટંડેલ વિરુદ્ધ ગુજરાત રાજ્ય અને અન્યના કેસમાં ૨૦૧૫(૨) જી.એલ.આર. – પાના નં. ૧૧૪૬ માં નોંધાયેલા અન્ય એક ચુકાદામાં, આ કોર્ટ (માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી વિપુલ એમ. પંચોલી) દ્વારા સમાન મુદ્દા પર વિચારણા કરવામાં આવી હતી, જેમાં ફરિયાદીએ ૨૭.૦૫.૨૦૦૫ ના રોજ નયનાબેનની તરફેણમાં કરવામાં આવેલા વેચાણ દસ્તાવેજની ભૌતિક હકીકત છુપાવી હતી અને તે કારણે, એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે વિવાદિત એફઆઈઆર બીજું કંઈ નહીં, પરંતુ કોર્ટની પ્રક્રિયાનો દુરુપયોગ છે. અહીં પણ, ફરિયાદી-સામાવાળા નં. ૨ એ તેમની ફરિયાદમાં ભૌતિક હકીકતો છુપાવી છે, જેમાં હસમુખ મેઘજીભાઈ શિયાળની તરફેણમાં ૨૮.૦૬.૨૦૦૬ નો બાનાખત અને ૧ ડિસેમ્બર, ૨૦૦૭ ના રોજ દક્ષાબેન અને મીરાબેનની તરફેણમાં નોંધાયેલ વેચાણ દસ્તાવેજ તેમજ મહેસૂલી કાર્યવાહી અને ગોંડલ ખાતે વિદ્વાન ડેપ્યુટી કલેક્ટર સમક્ષ લેન્ડ અપીલ નં. ૪૪/૦૮-૦૯ માં શ્રી શેખભાઈ ઈબ્રાહીમભાઈ દાઉદભાઈ દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલો વાંધો અને તે હેઠળ ૯ માર્ચ, ૨૦૦૯ ના રોજ પસાર કરવામાં આવેલો આદેશ સામેલ છે. આ સંજોગોમાં, સામાવાળા નં. ૨ ની વાર્તા માની શકાય તેવી નથી કે વિવાદિત જમીન ખરીદવાનો સોદો અરજણભાઈ ડાંગર-આરોપી નં. ૧ સાથે રૂ. ૨૦ લાખમાં અન્ય સહ-આરોપીઓની હાજરીમાં, ગોવિંદભાઈ સાવસાણીની

ઓફિસમાં ફાઈનલ થયો હતો અને એડવોકેટ સનતભાઈ મહેતાએ જમીનના કાગળો તૈયાર કર્યા હતા અને મૃતક બાધાભાઈ મકવાણાના કાનૂની વારસદારો અને તલાટી-કમ-મંત્રી ત્યાં હાજર હતા અને કાગળો પર કાનૂની વારસદારોની સહીઓ મેળવવામાં આવી હતી અને તેમણે પણ પોતાની સહી કરી હતી તેમજ અરજાભાઈ દ્વારા રાજકોટમાં રૂ. ૨૦ લાખની રકમ ચૂકવવાનું વચન આપવામાં આવ્યું હતું. રૂ. ૨૦ લાખની માંગણી કરવા પર અરજાભાઈ ડાંગર દ્વારા તેમને ગંભીર પરિણામો ભોગવવાની ધમકીઓ આપવાની હકીકત પણ માની શકાય તેવી નથી. કથિત ગુનામાં અન્ય આરોપી વ્યક્તિઓની સંડોવણી, ૩ ઓગસ્ટ, ૨૦૦૬ ના રોજ તેમની હાજરી સિવાય, સામાવાળા નં. ૨ દ્વારા ફરિયાદમાં આક્ષેપ કર્યા મુજબ તેમને ફોજદારી ગુનામાં સામેલ કરવા માટે પૂરતી ગણી શકાય નહીં. સામાવાળા નં. ૨-ફરિયાદી દ્વારા આરોપી નં. ૧-અરજાભાઈ ડાંગર સિવાય અન્ય આરોપીઓ સામે કોઈ અન્ય આક્ષેપો કરવામાં આવ્યા નથી. શ્રી ઠક્કર દ્વારા એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે અરજદાર નં. ૫ જમીન પચાવી પાડવાના અન્ય ઘણા ગુનાઓમાં સામેલ છે અને અન્ય ગુનાઓમાં આરોપી તરીકે તેમનું નામ દર્શાવવામાં આવ્યું હોવાને કારણે, તેમને વર્તમાન ગુનામાં સામેલ કરવા માટે તે પૂરતું હોઈ શકે નહીં. તેનાથી વિપરિત, આરોપી નં. ૫ એ પણ દસ્તાવેજમાં સામાવાળા નં. ૨ ની સાથે જ પોતાની સહી કરી છે. મૃતક-મૂળ માલિકના કાનૂની વારસદારો પાસેથી

જમીન ખરીદવાનો ખરીદનારનો ઇરાદો દર્શાવતી દૈનિક અખબારોમાં જાહેર નોટિસ આપવા પર સામાવાળા નં. ૨ દ્વારા કોઈ વાંધો ઉઠાવવામાં આવ્યો ન હતો.

૧૨. રેકૉર્ડ પરથી એ સ્પષ્ટ થાય છે કે અરજદારોએ અરજીના ફરરા ૫ માં ભારપૂર્વક જણાવ્યું છે કે તેઓએ ૨૮.૦૬.૨૦૦૬ ના રોજ કબજા સાથે બાનાખત બનાવ્યો છે, અને અરજીના ફરરા ૮ માં એવું જણાવવામાં આવ્યું છે કે ૩૦.૧૧.૨૦૦૭ ના રોજ આ દસ્તાવેજ તૈયાર કર્યા પછી, પાવર ઓફ એટર્ની હસમુખભાઈ મેઘજીભાઈ શિયાળ દ્વારા અરજદારોની તરફેણમાં વેચાણ દસ્તાવેજ કરવામાં આવ્યો હતો અને ૧ ડિસેમ્બર, ૨૦૦૭ ના રોજ સબ રજિસ્ટ્રારની કચેરી સમક્ષ વેચાણ દસ્તાવેજની નોંધણી કરવામાં આવી હતી. એવું જણાય છે કે ઉપરોક્ત વેચાણ દસ્તાવેજ, જેવો અરજીમાં તેમજ દલીલોમાં આક્ષેપ કરવામાં આવ્યો છે, તે મૃતક બાધાભાઈ મકવાણાના કાનૂની વારસદારો દ્વારા તેમના પાવર ઓફ એટર્ની હસમુખભાઈ મેઘજીભાઈ શિયાળ મારફતે દક્ષાબેન અરજદારભાઈ ડાંગર અને મીરાબેન સતીષભાઈ હુબલની તરફેણમાં કરવામાં આવ્યો હતો અને ૧ ડિસેમ્બર, ૨૦૦૭ ના રોજ સબ રજિસ્ટ્રાર, જેતપુરની કચેરી સમક્ષ તેની નોંધણી કરવામાં આવી હતી. જ્યારે કે, મૃતક બાધાભાઈ મકવાણાના કાનૂની વારસદારો દ્વારા હસમુખભાઈ મેઘજીભાઈ શિયાળની તરફેણમાં કબજા સાથે વિવાદિત

જમીન બાબતે બાનાખત કરવામાં આવ્યો હતો. અરજદારો દ્વારા કરવામાં આવેલી રજૂઆતો કે ઉપરોક્ત બે દસ્તાવેજો તેમની તરફેણમાં બનાવવામાં અને અમલમાં મૂકવામાં આવ્યા હતા તે સાચું જણાતું નથી. ફરિયાદી દ્વારા અરજદારોની તરફેણમાં કોઈ દસ્તાવેજ, ક્યાં તો બાનાખત અથવા વેચાણ દસ્તાવેજ, કરવામાં આવ્યો ન હતો. રેકૉર્ડ પરથી એ પણ સ્પષ્ટ થાય છે કે ફરિયાદમાં આક્ષેપ કર્યા મુજબ, ફરિયાદી દ્વારા અરજદાર નં. ૧ સાથે વિવાદિત જમીનના રૂ. ૨૦ લાખના અવેજ માટે કોઈ વેચાણ કરાર ફાઈનલ કરવામાં આવ્યો ન હતો. ફરિયાદી દ્વારા આ સંબંધમાં રેકૉર્ડ પર કોઈ દસ્તાવેજો રજૂ કરવામાં આવ્યા નથી.

૧૩. કેસની ઉપરોક્ત હકીકતો અને સંજોગો પરથી, આ કોર્ટનો મત છે કે સામાવાળા નં. ૨ એ જ્યારે વર્તમાન અરજદારોની તરફેણમાં કોઈ બાનાખત કે વેચાણ દસ્તાવેજ કરવામાં આવ્યો ન હતો ત્યારે દીવાની વિવાદને ફોજદારી વિવાદમાં ફેરવીને તમામ અરજદારોને ફોજદારી ગુનામાં ઘસડવાનો પ્રયાસ કર્યો છે. તેથી, ઉપરોક્ત કારણોસર, આ અરજી મંજૂર થવાને પાત્ર છે અને આથી તે મંજૂર કરવામાં આવે છે. ઇન્ડિયન પિનલ કોડની કલમ ૪૦૬, ૪૨૦, ૫૦૬(૨), ૧૨૦બી અને ૧૧૪ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુના માટે જેતપુર સિટી પોલીસ સ્ટેશનમાં નોંધાયેલ સી.આર. નં. ૧-૧૦૭/૨૦૧૧ નો એફઆઈઆર અત્રેના અરજદારો પૂરતો રદ કરવામાં આવે છે.

૧૪. સ્પષ્ટ કરવામાં આવે છે કે આ ચુકાદા અને આદેશમાં આ કોર્ટ દ્વારા કરવામાં આવેલા અવલોકનો માત્ર વર્તમાન અરજી નક્કી કરવાના હેતુ માટે જ પ્રસ્તુત છે અને સિવિલ કોર્ટ અથવા મહેસૂલ સત્તાવાળાઓ સમક્ષ પડતર રહેલી દીવાની કાર્યવાહી પર તેની કોઈ અસર થશે નહીં. આ કોર્ટ દ્વારા કરવામાં આવેલા કોઈપણ અવલોકનોથી કોઈપણ રીતે પ્રભાવિત થયા વિના, અન્ય સત્તાધિકારીઓ વિવાદનો નિર્ણય, જો કોઈ હોય તો, સ્વતંત્ર રીતે તેના પોતાના ગુણદોષ પર અને કાયદા અનુસાર કરશે.

૧૫. રૂલ નિરપેક્ષ (એબ્સોલ્યુટ) કરવામાં આવે છે. ખર્ચ અંગે કોઈ આદેશ નથી.

(બી.એન. કારિયા, ન્યાયમૂર્તિ)

This judgment has been translated using AI.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: *The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.*